

УДК 378.4

ПРО ДОСВІД АКРЕДИТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В США І ЄВРОПІ

Бобіна О.В.¹

*¹кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
директор Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова,
м. Миколаїв, Україна
oleg.bobina@nuos.edu.ua*

Акредитація освітніх програм в Україні за новими правилами діє всього два роки. Тому так важливий досвід різних країн. Українська вища освіта втратила багато часу. Тому її система акредитації тільки розвивається.

Ключові слова: акредитація, історія, досвід, вища освіта, США, Європа, Росія, Україна.

Акредитація як інструмент оцінки якості і відповідності певним стандартам у сфері освіти відомий з початку ХХ ст. В 1906 р. Асоціація медиків США провела першу акредитацію медичних шкіл і факультетів. В 1921 р. Асоціація адвокатів США почала акредитацію т. зв. юридичних шкіл. В Європі з кінця ХІХ ст. як інструмент оцінки якості освіти почали використовувати ранжування і створення рейтингів вищих шкіл. Американці ж активно розвивали процедури акредитації. Саме тому вони мають розвинуту систему акредитації.

В США сьогодні можуть акредитувати весь навчальний заклад (інституціональна акредитація), акредитувати навчальну програму, а регіональна акредитація направлена на з'ясування, як освітні програми задовольняють регіональні потреби. Загальну акредитацію здійснюють регіональні асоціації навчальних закладів, їх шість і кожне відповідає за всій регіон. Акредитація окремих шкіл, факультетів, програм здійснюється громадськими, федеральними, незалежними, професійними організаціями. Федеральний уряд через Федеральний департамент освіти США контролює лише діяльність акредитаційних агентств, не втручаючись в сам процес акредитації. Складовим елементом системи акредитації в США є діяльність Ради з акредитації вищої освіти (Council for Higher Education Accreditation – CHEA). Це приватна некомерційна організація коледжів і університетів. Організація не проводить акредитацію. Її завдання напрацювання методик і технологій акредитацій, узагальнення досвіду, вироблення процедур визнання акредитаційних агентств, підтвердження того, що рішення про акредитацію прийнято об'єктивно, відповідно до процедур. На сьогодні в США діють близько ста акредитаційних агентств. В цей перелік входять регіональні, національні (не державні) і професійні організації з акредитації [1].

Самою відомою і авторитетною організацією що акредитує освітні програми є Акредитаційна «дошка» інженерії і технології (переклад автора, Accreditation Board for Engineering and Technology). Організація акредитує освітні програми в галузі прикладних і природничих наук, інженерії і технології. Вона акредитувала більше двох тисяч програм. В тому числі більше сімдесяти програм в Германії, Голландії, Туреччині, Мексиці та ін.

З 90-х рр. ХХ ст. на просторах Європи почали замислюватись над необхідністю конкуренції європейської системи вищої освіти з американською. На кінець 80-х рр. ХХ ст. американська вища школа «поглинала» більшість міжнародних студентів і перетворилась в галузь економіки, що приносила досить великі прибутки.

Першими кроками в такій конкурентній боротьбі стала Сорбонська декларація (1998), а через рік Болонська декларація, яку підтримали вже міністри освіти 29 країн. Ці декларації заявили про необхідність підвищити конкурентоздатність європейського простору вищої освіти, при збереженні незалежності і самостійності всіх вищих закладів освіти. Всі положення Болонської декларації, були встановлені як добровільні заходи, що потребують узгодження, а не як жорсткі юридичні зобов'язання.

Кожна країна, що погодилась з Болонською декларацією мала сформувати свою систему акредитації в сфері вищої освіти. Перші системи, в 90-і рр., з'явилися у Британії, Данії, Нідерландах, Франції. В 1992 р., ряд британських ВНЗ створили організацію «Послуги атестації університету» (переклад автора, The Open University Validation Services), яка проводить акредитацію освітніх програм. З 1997 р. існує Агентство гарантії якості (переклад автора, Quality Assurance Agency). Це некомерційна організація, що проводить акредитацію, і інституційний аудит. Проведення такого аудиту є умовою отримання державних субсидій. В Нідерландах до процедури акредитації залучені такі організації як Інспекція з вищої освіти, Асоціація університетів Нідерландів, Нідерландське агентство з якості освіти, Нідерландська асоціація з акредитації. Цікаво, що в українському збірнику «Розвиток системи забезпечення якості освіти» [2] вказано лише одну акредитаційну організацію Нідерландів. В 1998 р. в Германії була створена Акредитаційна рада, яка розробила мінімальні стандарти і критерії для акредитаційних агентств. Акредитаційні агентства працюють на рівні федеральних земель (16 земель) і на рівні держави. Особливу роль відіграють незалежні громадські професійні організації. Асоціація германських інженерів в 1999 р. заснувала Акредитаційне агентство з інженерних і комп'ютерних наук. Активно працює Агентство з акредитації кваліфікацій в медицині, охороні здоров'я і соціальній роботі. Діє агентство з акредитації освітніх програм в інженерії, інформатики, природничих наук і математики. Загалом у Германії працює вісім визнаних акредитаційних агентств.

Певний досвід в галузі акредитації має Росія. Перші документи, що регулюють ці питання з'явилися в 1995 р. За формальними ознаками акредитаційна справа в Росії наближається до кращих європейських зразків. Так, на січень 2020 р., за даними ресурсу accredproa.ru нараховувалось 108 акредитаційних агентств в галузі освіти. Але як пише дослідниця Галина Лютова «Державна акредитація, що обов'язкова для всіх ВНЗ, монопольно проводиться одним агентством (Росакредагентство), діяльність якого фінансується із бюджету і фактично зведена до функції контролю державних норм» [3].

Зрозуміло одне, в умовах «масової» вищої освіти, з її «фабриками дипломів і дисертацій», «депутатами – кандидатами наук», «президентами – професорами» і «мерами – науковцями» інструмент акредитації дозволяє мінімально зберегти «обличчя вищої школи» і віру людей у вищу освіту. Важлива мета яка реалізується під час акредитації. В євроатлантичному світі – «дотриманні якості, підтримка автономії і різноманітності», в Росії та інших авторитарних країнах – дотримання єдиних державних стандартів, Україні – скорочення ЗВО через не акредитацію освітніх програм, і через велику оплату експертизи, скорочення соціально-гуманітарних освітніх програм.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Шестакова М. В. Зарубежные модели оценки качества высшего образования. Экология человека. 2008. №11. С. 23–28.
- [2] Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. Київ: Пріоритети, 2015. 84 с.
- [3] Лютова Галина. Охранники или проводники? Новые требования для аккредитационных агентств по обеспечению качества образования. Высшее образование в России. 2020. Т. 29. № 6. С. 9–21.

On the Experience of Accreditation Activity in the USA and Europe

Bobina Oleh V.¹

¹Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Accreditation in Ukraine is valid only for two years. Is very important to study the experience of other countries. The Ukrainian system of higher education has lost a lot of time in accreditation.

Key words: accreditation, history, experience, higher education, USA, Europe, Russia, Ukraine.